

РОЗДІЛ VII

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК: 811.161.2'276.6:351.74

DOI: <https://doi.org/10.32366/2709-9261-2021-1-1-174-181>

Короткова Юлія Михайлівна,
доктор педагогічних наук, доцент
(Донецький юридичний інститут МВС України,
м. Маріуполь)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6930-9730>

ФОРМУВАННЯ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ КУЛЬТУРИ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Статтю присвячено дослідженню проблеми формування та вдосконалення культури ділового спілкування майбутніх поліцейських. Запропоновано визначення понять «ділове спілкування», «культура ділового спілкування», «культура ділового спілкування поліцейського». Подано характеристику інтерактивних форм і методів формування та вдосконалення культури ділового спілкування майбутніх правоохоронців під час їхньої базової підготовки в закладі вищої освіти. З-поміж продуктивних форм удосконалення культури ділового спілкування фахівців правоохоронної галузі названо заняття-диспути, заняття-дослідження, заняття-дискусії, бінарні заняття. Серед методів удосконалення культури ділового спілкування поліцейських важливе місце посідають рольові й ділові ігри, театральні методики, техніка драми, метод проектів. Наведено приклади практичного застосування названих вище форм і методів в освітньому процесі.

Ключові слова: спілкування; культура ділового спілкування; майбутній поліцейський; інтерактивні форми й методи навчання.

Постановка проблеми. Вільне володіння державною мовою в її усній і писемній формах, готовність до продуктивного ділового спілкування з різними категоріями громадян, колегами, керівниками й підлеглими є не лише показником загальної культури особистості поліцейського, а й запорукою його успіху в професії, конкурентоспроможності на сучасному внутрішньому й міжнародному ринку праці. Особи, які здійснюють правоохоронну діяльність, спілкуються з людьми різних професій і різного рівня культури, оскільки щоденного вирішення потребують поточні професійні питання, які виникають у робочому процесі. Кожного разу фахівцям правоохоронної галузі доводиться добирати потрібний тон, відповідні слова, аргументувати сказане та правильно висловлювати думки. Відтак особливої значущості набуває проблема готовності поліцейського до продуктивного ділового спілкування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування культури мовлення, культури спілкування та комунікативних умінь фахівців завжди перебувала в центрі уваги вчених-лінгвістів, педагогів, психологів, зокрема, таких як Н. Бабич, І. Білодіда, О. Біляєва, В. Виноградова, А. Коваль, Т. Окуневич, В. Пасинок, М. Пентиліук, О. Пономарева, О. Семенов, Л. Хасанової та багатьох інших. Окремі

питання розвитку культури мовлення правоохоронців висвітлено в працях Л. Барановської та С. Циганій, Т. Гороховської, Р. Кацавця, Н. Руколянської, А. Скорофатової та інших. Дослідженню різноманітних аспектів формування та вдосконалення культури ділового спілкування поліцейських присвячено роботи І. Голопич, О. Євдокімової, І. Клименка, Т. Крашеніннікової, Я. Посохової, Д. Швеця тощо.

А втім, як показує практика, значна кількість поліцейських недостатньо готові до ефективного ділового спілкування, що обумовлює необхідність проведення відповідної роботи під час їх базової підготовки в закладах вищої освіти.

Формулювання мети статті. З огляду на вищевикладене, метою статті є визначення поняття «культура ділового спілкування поліцейського», характеристика форм і методів удосконалення культури ділового спілкування майбутніх правоохоронців під час їх базової підготовки в закладі вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Аналіз праць вітчизняних і зарубіжних учених засвідчив, що в них однаково часто використовуються поняття «ділове спілкування» та «професійне спілкування». Зокрема, терміном «професійне спілкування» послуговуються Н. Бабич, А. Бичок, Л. Босова, Н. Драб, Л. Знікіна, І. Козубовська, Н. Крилова, І. Маренкова, Л. Новікова. Натомість С. Баукіна, М. Дороніна, А. Ковальов, О. Кубрак, М. Лебедева, Н. Потелло використовують термін «ділове спілкування». Аналіз тлумачень цих понять дає підстави вважати їх синонімами.

С. Баукіна стверджує, що ділове спілкування – це система суб'єкт-суб'єктних відносин, спрямована на створення ділового модусу спілкування на основі взаємодії і продуктивної співпраці, які ведуть до взаєморозуміння [1, с. 18]. На думку С. Бородай, ділове спілкування – це міжособистісна взаємодія, спрямована на досягнення мети професійної діяльності в соціально-політичній та соціально-економічній сфері [2, с. 21]. Н. Павлова визначає ділове спілкування як спілкування, що забезпечує успіх будь-якої справи та створює необхідні умови для співпраці людей з метою виконання ними визначених завдань і досягнення поставлених цілей [3, с. 35]. Г. Бороздіна тлумачить ділове спілкування як процес взаємозв'язку й взаємодії, під час яких відбувається обмін інформацією і досвідом, що передбачає досягнення певного результату, вирішення конкретних проблем, реалізацію певних завдань [4, с. 56]. В. Успенський висловлює думку про єдність соціального й психічного в змісті ділового спілкування, тобто ділове спілкування він розглядає як соціально-психологічний процес взаємовпливу членів колективу з метою узгодженого й ефективного виконання ними певних дій [5, с. 168]. С. Жукова вважає, що ділове спілкування – це спілкування, включене в процес конкретної професійної діяльності, взаємодія людей у процесі виробничої діяльності, пов'язана з їх офіційними ролями [6, с. 3].

Аналіз наведених визначень показав, що ядром поняття «ділове спілкування» є взаємодія, а саме взаємодія між суб'єктами, які пов'язані спільною діяльністю задля досягнення певних професійних результатів.

Ділове спілкування поліцейського (курсив мій. – Ю. К.) так само розглядається як взаємодія: професійне спілкування поліцейського – це різновид спеціально організованої взаємодії людей (керівників і підлеглих; працівників, які обіймають однакові посади; працівників і представників засобів масової інформації; працівників та громадян; працівників і правопорушників), змістом якої є пізнання, обмін інформацією та вплив учасників комунікативного процесу один на одного з метою вирішення правоохоронних завдань [7, с. 22–23]. Професійні особливості такого

спілкування визначаються: результатом, що має бути отриманим (надання свідчень, установлення істини, зміна поведінки громадянина тощо); його перебігом із дотриманням права й правовідносин; контактом із непростими людьми; обстановкою напруженості, конфліктності, протиборства [7, с. 20].

Щодо терміна «культура спілкування», то його вперше ввела в науковий обіг Т. Чмут, яка визначає цей феномен як «наявні в суспільстві й житті людини форми творіння спілкування, систематизація та реалізація його форм, способів та засобів відповідно до ієрархії цінностей та установок» [8, с. 212]. На думку Г. Чайки, культура ділового спілкування – це сукупність моральних норм та уявлень, що регулюють поведінку та взаємини людей у процесі їхньої виробничої діяльності [9, с. 32]. У діловій культурі вчена виділила дві складові: ціннісну та ментальну. Н. Колетвінова трактує культуру ділового спілкування як «поєднання інформаційної, інтерактивної, перцептивної та емоційної функцій спілкування» [10, с. 34].

Для того, щоб подати визначення поняття «культура ділового спілкування поліцейського», необхідно врахувати суттєві аспекти, які стосуються діяльності поліцейських. Для забезпечення успішної діяльності, поліцейський повинен точно, логічно, змістовно висловлюватися, уміти створювати сприятливу професійну атмосферу, розуміти культуру та менталітет представників інших культурних середовищ, дотримуватися правил поведінки та норм етикету, володіти засобами психологічного впливу, навичками самоконтролю за своїм психічним станом. Тому *культуру ділового спілкування поліцейського* (курсив мій. – Ю. К.) визначаємо як сукупність комунікативних, соціально-психологічних, міжкультурних умінь і навичок, ціннісних орієнтирів, норм професійної поведінки, дотримання загального й службового етикету в процесах міжсуб'єктної взаємодії на предметно-інформаційному та інтерактивному рівнях під час вирішення правоохоронних завдань.

Формування та удосконалення культури ділового спілкування майбутнього поліцейського може ефективно відбуватися на заняттях із таких дисциплін, як «Українська мова за професійним спрямуванням» та «Ефективна комунікація» (за умови суттєвого збільшення навчального часу на засвоєння останньої). Для цього викладачеві необхідно застосовувати систему інтерактивних методів і засобів навчання.

Серед колективних інтерактивних форм взаємодії під час підготовки майбутніх поліцейських до ефективного ділового спілкування важливе місце посідають *заняття-диспути, заняття-дослідження, заняття-дискусії* (курсив мій. – Ю. К.). На практичних заняттях, проведених у колективній формі, можна запропонувати ролі ведучого, опонента чи рецензента, логіка, експерта тощо, залежно від того, який матеріал обговорюється, яку мету ставить викладач. На таких заняттях виявляють ініціативу ті, хто навчається, створюється ситуація впевненості, інтелектуальної розкутості, реалізується педагогіка співпраці. У всіх видах колективної роботи курсанти одержують реальну практику формування та доведення своєї точки зору, осмислення системи аргументації, тобто перетворення інформації у знання, а знань – у переконання й погляди [11].

Досить корисними для формування культури ділового спілкування можуть стати *бінарні заняття* (курсив мій. – Ю. К.), які проводяться викладачами разом із фахівцями-практиками, наприклад психологами, дикторами, представниками Національної поліції України тощо. Останні на конкретних прикладах можуть

проілюстрували курсантам важливість сформованих умінь і навичок ділового спілкування для їхньої майбутньої професії.

Наприклад, на бінарні заняття з української мови за професійним спрямуванням можна запрошувати слідчих відділів Національної поліції України, які найкраще ознайомлять курсантів із видами процесуальних документів (протоколом прийняття заяви про вчинене кримінальне правопорушення, протоколом допиту свідка, протоколом огляду місця події), їхньою структурою. Представники поліції підкреслять важливість володіння державною українською мовою в практичній роботі правників, звернуть увагу курсантів на важливість уникнення чи недопущення помилок під час укладання документів, адже від мовної та юридичної грамотності залежить швидкість і повнота розкриття злочинів, викриття винних та притягнення їх до відповідальності. Зі свого боку, викладач української мови наголосить на відповідних правилах правопису, озброїть курсантів шаблонними фразами й виразами, які їм знадобляться для оформлення процесуальних документів. Проведення таких бінарних занять допомагає поєднати теоретичний матеріал з практичною діяльністю та підвищити культуру усного й писемного ділового спілкування майбутніх правоохоронців.

Виправданим буде проведення бінарного заняття з інспекторами Управління патрульної поліції з теми «Організаційно-розпорядчі документи».

Для кращого відпрацювання умінь укладання документів щодо особового складу доречним буде запросити на заняття фахівця відділу кадрів певної правоохоронної установи, який продемонструє сучасні зразки таких документів, наголосить на необхідності бездоганного володіння державною мовою в роботі поліцейського.

Окрім фахівців-практиків, бінарні заняття можна проводити спільно з викладачами фахових дисциплін. Це, наприклад, можуть бути заняття викладача української мови та викладача правознавчих дисциплін, на яких студентам будуть запропоновані різноманітні види *ділових ігор* (курсив мій. – Ю. К.). Під час розігрування таких ігор буде звертатися увага не лише на змістове наповнення з певного предмета, а й на культуру ділового спілкування майбутніх поліцейських.

У європейських країнах, зокрема в Греції, досить популярними в підготовці фахівців до ділового спілкування є *техніки драми* (курсив мій. – Ю. К.) (мовою оригіналу «*τεχνικές του δράματος*»). Грецькі науковці Г. Катселіс та А. Хасапіс стверджували, що завдяки цьому методу студент співпрацює в групі, використовуючи всі виражальні засоби (голос, рухи тіла, міміку тощо) залежно від ситуації спілкування, долає певні труднощі, наприклад, страх помилки та недостатню довіру до інших членів групи й викладача, що сприяє виявленню його творчості та ініціативи під час вербальної та невербальної комунікації. Отже, завдяки технікам драми вдосконалюється комунікативна компетентність майбутнього фахівця; до того ж зазначений метод позитивно впливає і на психічний стан (створюється відчуття спокою, невимушеності, зростає самоповага, розвивається здатність до вирішення проблем, уникнення безвихідних ситуацій тощо). Студент формується як цілісна особистість, яка розуміє себе і свій зв'язок зі світом, розуміє свою культурну ідентичність та готова до міжкультурного діалогу [12; 13].

Також педагоги в роботі з техніками драми пропонували застосовувати такі вправи: вправи на відпрацювання техніки мовлення: вправи на дихання, на постановку голосу (зміни темпу, тембру голосу, копіювання різних звуків: кашель, позіхання, свист, рев тощо); копіювання рухів, які несуть певну інформацію;

незапланований випадок: певний випадок в аудиторії, фраза, рух можуть стати приводом до дії (наприклад, один із студентів загубив якусь річ, і викладач пропонує пофантазувати, як її можна знайти: написати оголошення до студентської газети, звернутися в бюро знахідок тощо); пантоміма: студент без слів презентує певну ситуацію, сценарій, характерне обличчя, а інші мають відгадати, що саме він зображає; драматизація (міфів, казок, пісень тощо); читання театральних творів; підготовка театральних вистав; написання власних театральних творів та їхня постановка; рольові ігри, моделювання [13].

Дуже близьким до техніки драми є метод театральної гри, який також сприяє як розвитку комунікативної компетентності, так і духовному розвитку особистості студента. Як зазначала грецький педагог З. Антонопулу, театральна гра є універсальним методом навчання, який може бути використаний для будь-якої вікової категорії учнів-студентів-дорослого населення з будь-яким рівнем володіння мовою [14].

Надзвичайно широкі можливості для формування та удосконалення культури ділового спілкування поліцейських надає *метод проектів* (курсив мій. – Ю. К.), який впливає на емоційний та особистісний розвиток студентів, формування та вдосконалення їхньої комунікативної компетентності, інтелектуальних здібностей, розвиток їхньої автономії, реалізації міжкультурної освіти, установлення зв'язку навчання з дійсністю, утвердження розуміння, що підручник не єдине джерело знань тощо. Окрім цього, метод проектів сприяє розвитку умінь співпраці та реалізації міжпредметних зв'язків.

Продемонструємо, яким чином можна реалізовувати наведені вище методи вдосконалення культури ділового спілкування поліцейського.

Вправа 1. Підготуйтеся до участі в дискусії, дебатах. Тематами дискусій та дебатів можуть бути: «Чи може в Україні бути дві державні мови?», «Чи необхідно поліцейському володіти державною мовою?», «Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»: виклики, проблеми, перспективи», «Патріотизм – мода чи самосвідомість нації?» та інші.

Вправа 2. Візьміть участь у рольових та ділових іграх, наприклад, «Допит свідка пограбування», «Допомога неповнолітній дитині», «ДТП», «Конференція» тощо. Так, саме у грі «Конференція» передбачається вияв комунікативних умінь у складній мовленнєвій ситуації. Тема конференції – «Актуальні питання поліцейської освіти та науки в Україні та світі». Завдання для учасників конференції: поділитися думками з проблем поліцейської освіти та науки. У ході гри кожен учасник має 3–4 хвилини для виголошення свого повідомлення на задану тему та оприлюднення анотації до цього повідомлення (2–3 речення). У процесі гри має здійснюватися корекція допущених мовленнєвих помилок (лексичних, граматичних).

Вправа 3. Підготуйте проект на тему «Мовна політика України». Мета: з'ясувати сутність поняття «мовна політика»; дослідити історію становлення мовної політики в Україні; проаналізувати особливості формування та реалізації мовної політики на сучасному етапі; простежити двосторонній вплив мовної політики на загальний розвиток суспільства.

Алгоритм роботи над проектом: 1) визначення проблеми, теми, мети; 2) формулювання завдань; 3) формування груп; 4) продумування ходу діяльності, варіантів дослідження; 5) розподіл обов'язків; 6) узагальнення результатів дослідження; 7) підготовка презентації; 8) оприлюднення результатів; 9) оцінювання, взаємооцінювання, самооцінювання; 10) рефлексія.

Опис проекту. Для виконання проекту студенти об'єднуються в чотири групи. Група істориків досліджує особливості становлення та реалізації мовної політики в Україні в різні історичні періоди. Група лінгвістів з'ясовує зміст поняття «мовна політика», «мовне планування», «мовна освіта». Група юристів вивчає закони, Конституцію України, нормативно-правові акти, які регулюють мовну політику в державі. Група політиків вивчає питання про вплив мовної політики на загальний розвиток суспільства, українсько-російську двомовність, можливість або неможливість функціонування в Україні двох і більше державних мов.

Результат роботи. Група істориків демонструє відеофільм або мультимедійну презентацію за матеріалами досліджень. Група лінгвістів презентує укладений словник термінів. Група юристів подає на розгляд збірник нормативно-правових актів щодо реалізації мовної політики. Група політиків пропонує шляхи вдосконалення мовної політики в Україні.

План заняття: I. Вступне слово викладача. Оголошення теми, мети. II. Захист мікропроектів. III. Оцінювання результатів роботи студентів. Взаємооцінювання. Самооцінювання. IV. Рефлексія.

Окрім цього, на наш погляд, до навчальних планів підготовки поліцейських варто було б увести міждисциплінарний курс із назвою «Основи ефективного спілкування», що складався б із кількох взаємопов'язаних модулів, кожний із яких викладав би відповідний фахівець за умови тісної і злагодженої взаємодії та співпраці.

Наприклад, серед таких можна назвати: «Емпатія та її формування», «Психологічні основи ефективного спілкування. Подолання страху публічного виступу», «Вербальні й невербальні засоби спілкування», «Мистецтво ведення ділової / професійної бесіди» тощо. До заліку з дисципліни пропонуємо курсантам підготувати презентацію певного виду публічного виступу (доповідь, промову, репортаж тощо).

Також варто зазначити, що викладачі всіх без винятку навчальних дисциплін із першого року навчання мають дбати про вдосконалення культури ділового спілкування майбутнього правоохоронця шляхом заохочення до дискусій, завдяки стимулюванню до висловлення власної точки зору, її обґрунтування, обговорення тощо.

Висновки. Отже, задля ефективного формування та вдосконалення культури ділового спілкування майбутніх поліцейських доцільно використовувати різні інтерактивні методи й форми навчання, до яких належать: заняття-диспути, заняття-дослідження, заняття-дискусії, рольові й ділові ігри, техніки драми, театральні методики, метод проектів тощо. Останні покликані не лише вдосконалювати культуру ділового спілкування майбутнього правоохоронця, а й сприяти формуванню в нього важливих професійних і соціальних умінь та навичок. Також доцільним було б до навчальних планів підготовки поліцейських увести міждисциплінарний курс з назвою «Основи ефективного спілкування», що складався б із кількох взаємопов'язаних модулів, кожний із яких викладав би відповідний фахівець (філолог, психолог, правоохоронець тощо) за умови тісної і злагодженої взаємодії та співпраці.

Серед **перспектив подальших розвідок** у цьому напрямі вбачаємо питання вивчення педагогічно цінного зарубіжного досвіду щодо формування та вдосконалення культури ділового спілкування майбутніх поліцейських із метою його творчого впровадження у вітчизняну освітню практику.

Список використаних джерел

1. Баукина С. А. Обучение коммуникативной тактике делового общения студентов экономического профиля (немецкий язык, неязыковой вуз) : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Саранск, 1999. 169 с.
2. Бородай С. А. Формирование коммуникативных умений и навыков у студентов экономических специальностей : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Чебоксары, 2004. 199 с.
3. Павлова Н. Ю. Формирование коммуникативной компетентности у студентов экономического вуза в процессе изучения иностранного языка: дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Хабаровск, 2005. 198 с.
4. Бороздина Г. В. Психология делового общения : учебное пособие. М. : ИНФРА, 2000. 224 с.
5. Успенский В. Г. Характер деловых взаимоотношений и его влияние на стабильность трудового коллектива : автореф. дисс. ... канд. психол. наук. Л., 1983. 20 с.
6. Жукова С. Л. Подготовка будущего специалиста к деловому общению в условиях обучения в техническом вузе : дисс. ... канд. пед. наук. М., 1987. 168 с.
7. Пам'ятка працівника Національної поліції України : інформаційно-довідкові матеріали з питань професійного спілкування поліцейських / уклад.: Клименко І. В., Швець Д. В., Євдокімова О. О., Посохова Я. С.; МВС України; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 52 с.
8. Чмут Т., Чайка Г., Лукашевич М., Осечинська І. Етика ділового спілкування : курс лекцій. К. : МАУП, 1999. 206 с.
9. Чайка Г. Л. Культура ділового спілкування менеджера : навч. посіб. К. : Знання, 2005. 442 с.
10. Колетвинова Н. Д. Формирование профессиональной коммуникативности студентов на языковых факультетах педвузов : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Казань, 1999. 338 с.
11. Ляховицкий М. В. Методика преподавания иностранного языка : учеб. пособие для филол. ф-тов вузов. Москва: Высшая школа. 1981.
12. Κατσέλης, Γ. Εκπαιδευτικό Δράμα: θεωρητικό πλαίσιο και δραματικές τέχνες. URL: http://www.psichogios.gr/datafiles/videos/EkpaideutikoDrama_1.pdf (дата звернення: 13.01.2021).
13. Χασάπης, Α. Τεχνικές του δράματος και Διδακτική των ζωντανών γλωσσών. Η συμβολή τους στη διαμόρφωση διαπολιτισμικής συνείδησης. URL: <http://www.frl.auth.gr/sites/congres/interventions/gr/xassapis.pdf> (дата звернення: 13.01.2021).
14. Αντωνοπούλου, Ζ. Το θεατρικό παιχνίδι στην εκμάθηση του λεξιλογίου της ξένης γλώσσας. Πρακτικά 5ου Πανελληνίου Συνεδρίου "Μαθαίνω πως να μαθαίνω". Αθήνα: Ελληνικό Ινστιτούτο Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης. URL: http://www.elliepek.gr/documents/5o_synedrio_eisigiseis/Antonopoulou_Zoi.pdf (дата звернення: 13.01.2021).

References

1. Baukina, S. A. (1999). Obuchenie kommunikativnoj taktike delovogo obshcheniya studentov ekonomicheskogo profilya (nemeckij yazyk, neyazykovej vuz) [Training in communicative tactics of business communication of students of economic profile (German language, non-language university)]: diss. ... kand. ped. nauk : 13.00.02. Saransk. 169 s. [in Russian].
2. Borodaj, S. A. (2004). Formirovanie kommunikativnyh umenij i navykov u studentov ekonomicheskikh special'nostej [Formation of communicative skills and abilities of students of economic specialties]: diss. ... kand. ped. nauk : 13.00.08. Cheboksary. 199 s. [in Russian].
3. Pavlova, N. YU. (2005). Formirovanie kommunikativnoj kompetentnosti u studentov ekonomicheskogo vuza v processe izucheniya inostrannogo yazyka [Formation of communicative competence in students of economic university in the process of learning a foreign language]: diss. ... kand. ped. nauk : 13.00.01. Habarovsk. 198 s. [in Russian].
4. Borozdina, G. V. (2000). Psihologiya delovogo obshcheniya [Psychology of business communication]: uchebnoe posobie. M.: INFRA. 224 s. [in Russian].
5. Uspenskij, V. G. (1983). Harakter delovyh vzaimootnoshenij i ego vliyanie na stabil'nost' trudovogo kollektiva [The nature of business relationships and its impact on the stability of the workforce]: avtoref. diss. ... kand. psihol. nauk. L. 20 s. [in Russian].
6. Zhukova, S. L. (1987). Podgotovka budushchego specialista k delovomu obshcheniyu v usloviyah obucheniya v tekhnicheskom vuze [Training of future specialist in business communication in the conditions of training in technical high school]: diss. ... kand. ped. nauk. M. 168 s. [in Russian].
7. Pamiatka pratsivnyka Natsionalnoi politzii Ukrainy : informatsiino-dovidkovi materialy z pytan profesiinoho spilkuvannia politseyskykh [Memo of an employee of the National Police of Ukraine:

- information and reference materials on professional communication of police officers] / uklad.: Klymenko I. V., Shvets D. V., Yevdokimova O. O., Posokhova Ya. S.; MVS Ukrainy; Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav. Kharkiv, 2017. 52 s. [in Ukrainian].
8. Chmut, T., Chaika, H., Lukashevych, M., Osechynska, I. (1999). *Etyka dilovoho spilkuvannia [Ethics of business communication] : kurs lektsii*. K.: MAUP. 206 s. [in Ukrainian].
 9. Chaika, H. L. (2005). *Kultura dilovoho spilkuvannia menedzhera [The culture of business communication of the manager] : navch. posib*. K.: Znannia. 442 s. [in Ukrainian].
 10. Koletvinova, N. D. (1999). *Formirovanie professional'noj kommunikativnosti studentov na yazykovykh fakul'tetah pedvuzov [Formation of professional communicativity of students at language faculties of pedagogical universities] : diss. ... kand. ped. nauk : 13.00.01. Kazan'*. 338 s. [in Russian].
 11. Ljahovickij, M. V. (1981). *Methods of foreign language teaching: ucheb. posobie dlja filol. f-tov vuzov*. Moscow, Russia: Vysshaja shkola [in Russian].
 12. Κατσέλης, Γ. Εκπαιδευτικό Δράμα: θεωρητικό πλαίσιο και δραματικές τέχνες. URL: http://www.psichogios.gr/datafiles/videos/EkpaideutikoDrama_1.pdf (data zvernennia: 13.01.2021).
 13. Χασάπης, Α. Τεχνικές του δράματος και Διδακτική των ζωντανών γλωσσών. Η συμβολή τους στη διαμόρφωση διαπολιτισμικής συνείδησης. URL: <http://www.frl.auth.gr/sites/congres/interventions/gr/xassapis.pdf> (data zvernennia: 13.01.2021).
 14. Αντωνοπούλου, Ζ. Το θεατρικό παιχνίδι στην εκμάθηση του λεξιλογίου της ξένης γλώσσας. Πρακτικά 5ου Πανελληνίου Συνεδρίου “Μαθαίνω πως να μαθαίνω”. Αθήνα: Ελληνικό Ινστιτούτο Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης. URL: http://www.ellipek.gr/documents/5o_synedrio_eisigiseis/Antonopoulou_Zoi.pdf (data zvernennia: 13.01.2021).

Korotkova Yuliya,

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
(Donetsk Law Institute, MIA of Ukraine, Mariupol)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6930-9730>

FORMATION AND IMPROVEMENT OF THE CULTURE OF BUSINESS COMMUNICATION OF FUTURE POLICE OFFICERS

The article is devoted to the study of the problem of formation and improvement of the culture of business communication of future police officers. The definitions of «business communication», «culture of business communication», «culture of business communication of a police officer» are given. Analysis of the works of domestic and foreign scientists allowed us to formulate our own definition of the main concept of the study. Thus, the culture of business communication of the police officer means a set of communicative, socio-psychological, intercultural skills and habits, values, norms of professional behavior, compliance with general and professional etiquette in the processes of intersubjective interaction at the subject-informational and interactive levels in solving problems. The characteristics of interactive forms and methods of formation and improvement of the culture of business communication of future law enforcement officers during their basic training in a higher education institution is given. Productive forms of improving the speech culture of law enforcement specialists include classes-debates, classes-researches, classes-discussions, binary classes, which form the communicative competence of students, their initiative is revealed, a situation of confidence, intellectual freedom is composed, pedagogy of cooperation is implemented. Among the methods of improving the culture of business communication of police officers, the meaningful place is given to role-playing and business games, theatrical techniques, drama techniques, the method of projects that not only improve the culture of business communication of law enforcement officers, but also develop their imagination and creativity, promote socialization of personality, allow to realize the contextual (professionally oriented) approach in training of police officers. Examples of practical application of the above mentioned forms and methods in the educational process are given.

Key words: communication; culture of business communication; future police officer; interactive forms and methods of teaching.

Надійшла до редколегії 28.01.2021